

Олег Гірний

Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Україна)

На чому будувати теорію виховання для «нової української школи»

Зараз у нас триває реформа освіти, в якій проголошено створення «Нової української школи», серед іншого, під гаслом «школи, побудованої на цінностях». Останнє викликає запитання: а чи буває школа (а тим більше освіта), НЕ побудована на цінностях? Адже саме цінності є підставою будь-якого виховання. Тому, в це загальникове гасло нагадує колишні радянські дацзи-бао, типу «Ми прийдемо до світлого майбутнього!».

Здається, що невдачі із реформами в нашій країні впливають з відсутності конкретизації загальних гасел, що є наслідком радянської спадщини у цій сфері. Відтак, у статі розглянуто філософсько-методологічні основи етичних вимог до шкільного виховання в СРСР, успадкованих Україною. Зокрема це стосується «космоцентричної» онтології, методології «діалектичного матеріалізму» (зокрема, у частині т.зв. «єдності теорії та практики») та побудованій на ній класової етики – абсолютно релятивістської. У зв'язку з цим, констатується проблема відсутності раціонального пояснення висунутих на чолу реформ загальних виховних гасел, що виникла через брак відповідної наукової теорії цінностей, тобто – такий собі своєрідний вакуум у галузі етики. У цій сфері варто звернутися до досвіду наших західних сусідів, зокрема знаменитої Львівсько-Варшавської школи раціоналістичного мислення. Завдяки поширеній на все інтелектуальне життя традиції цієї школи, польське шкільництво та суспільство в цілому змогло опиратися діалектичній «промивці мізків», звільнитися від комуністичного мислення та провести реформи в системі освіти, роблячи її сумісною з системами освіти країн ЄС. Як приклад

логічно зв'язного, заснованого на досвіді та відкритого до критики, тобто саме наукового, викладу етичної проблематики та його використання в педагогіці, обговорюється теорія цінностей одного з останніх представників цієї школи, Анджея Гжегорчика, серед іншого, подана у його роботі «Спроба змістового опису світу цінностей та її етичні наслідки».

Oleh Hirnyi

Lwowski Obwodowy Instytut Podyplomowej Edukacji
Pedagogicznej
(Ukraina)

Na czym budować teorię wychowania dla «nowej szkoły ukraińskiej»

Teraz u nas prowadzi się reforma edukacji, w której zadeklarowano stworzenie «Nowej szkoły ukraińskiej», m.in. pod hasłem «szkoły, opartej na wartościach». Ostatnie wywołuje pytanie: czy istnieje szkoła (tym bardziej edukacja), NIE oparta na wartościach? Przecież wartości są podstawą wszelkiego kształcenia. Tak więc, ów ogólnikowy slogan przypomina dawne radzieckie „datszy-bao”, typu „przyjdziemy do świetlanej przyszłości!”.

Wydaje się, że kłęski z reformami w naszym kraju wynikają z braku konkretyzacji ogólnych haseł – co jest następstwem dziedzictwa radzieckiego w tym zakresie. W artykule omawiają się więc filozoficzno-metodologiczne podstawy etycznych wymagań dotyczących kształcenia w ZSRR, oddziedziczone przez Ukrainę. Dotyczy to ontologii „kosmocentrycznej”, jak również metodologii „materializmu dialektycznego” (zwłaszcza w części t.zw. „jedność teorii i praktyki”) oraz opierającej się na nim klasowej etyki – zupełnie relatywistycznej. W związku z tym stwierdzono problem braku racjonalnego wyjaśnienia ogólnych haseł wychowawczych, wysuwanych na czoło reform w szkolnictwie, nawiązujących do pojęcia „wartości” – który zaistniał przez brak w Ukrainie odpowiedniej naukowej (filozoficznej) teorii wartości, czyli – rodzaj próżni w dziedzinie etyki.

Tu warto sięgnąć po doświadczenie naszych zachodnich sąsiadów, zwłaszcza słynnej Szkoły lwowsko-warszawskiej, szkoły myślenia racjonalistycznego. Dzięki rozpowszechnionej na całe życie intelektualne tradycji tej szkoły, szkolnictwo i całe społeczeństwo

polkie potrafiło się oprzeć dialektycznemu „praniu mózgów”, wyzbyć się myślenia komunistycznego i przeprowadzić reformy systemu edukacji, czyniąc go kompatybilnym z systemami edukacji krajów UE.

Jako przykład logicznie spójnej, opartej na doświadczeniu i otwartej na krytykę, czyli właśnie naukowej, wykładni zagadnień etycznych i jej stosowania w pedagogice, omawia się teorię wartości jednego z ostatnich reprezentantów tej Szkoły, Andrzeja Grzegorzcyka, przedstawioną m.in. w jego dziele „Próba treściowego opisu świata wartości i jej etyczne konsekwencje”.